

Sedem držav v projektu plinovoda EastMed

VELIKI IZZIVI PRED PROJEKTOM NAJDALJŠEGA PODMORSKEGA PLINOVODA

Sedem sredozemskih držav je vzpostavilo sodelovanje za izgradnjo plinovoda, ki naj bi zemeljski plin s polj v vzhodnem Sredozemlju pripeljal v Italijo in naprej v Evropo. Zaenkrat pa je temu ambicioznemu projektu, ki je združil nekatere tradicionalne sovražnike v tem delu sveta, Turčija najbolj nasprotovala in ga videla kot grožnjo svoji naraščajoči geostrateški in politični moči.

Septembra letos je sedem držav podpisalo sporazum o ustanovitvi vzhodnosredozemskega plinskega foruma (EMGF). To so bile Ciper, Egipt, Grčija, Italija, Izrael, Jordanija in Palestina. Gre za pobudo, katere cilj je omogočiti izkoriščanje bogatih nahajališč zemeljskega plina v vzhodnem delu Sredozemskega morja, torej njegove dostave na energetsko lačen evropski trg.

Čeprav je ta pobuda vključevala nekatere »večne« sovražnike, kot so Izrael, Egipt, Jordanija in Palestina (ki se pogosto strinjajo glede energetskih vprašanj), je odsotnost zelo pomembne države več kot očitna. Govorimo seveda o Turčiji, ki takšne projekte vidi kot grožnje. Po eni strani gre za »grožnjo turški suverenosti«, čeprav gre dejansko za »suverenost« Turške republike Severni Ciper, mednarodno nepriznane države na severnem delu otoka, ki jo Turčija nadzoruje in podpira na vse možne načine. Po drugi strani gre za grožnjo pomembni vlogi Turčije kot energetskega vozlišča v zadnjih letih, saj pomembni plinovodi in naftovodi iz Rusije in držav okoli Kaspijskega morja potekajo skozi Turčijo v Evropo. Seveda ne smemo zanemariti ogromnih (geo)političnih ambicij Turčije, pri čemer primerjave z nekdanjim Otomanskim cesarstvom niso brez podlage.

Toda Turčija ni edina, ki na takšne projekte ne gleda ugodno. Zato se zdi nekoliko presenetljiva kritika pobud, ki so prišle iz ZDA. Kljub temu tak odziv ni preveč presenetljiv, saj bi takšen projekt, pri katerem ZDA še ne sodelujejo, ogrozil njihove interese kot dobavitelja utekočinjenega zemeljskega plina Evropi (svojega ali iz drugih držav Bližnjega vzhoda). Poleg tega je zaskrbljenost izrazil tudi nemški zunanji minister, ki je trenutne razmere v vzhodnem Sredozemlju označil

za »igranje z ognjem, kjer bi že majhna iskra lahko privedla do katastrofe«. Vprašanje je le, kaj stoji za takim nemškim odnosom: resnična zaskrbljenost zaradi morebitnih konfliktov ali kakšni »globlji« razlogi?

(GEO)POLITIKA NI EDINI PROBLEM

Da bi se omenjeni plin iz izraelskih in ciprskih plinskih polj Leviathan in Aphrodite lahko dovedel do evropskega trga, bo treba zgraditi plinovod. Projekt, imenovan EastMed, predvideva izgradnjo najdaljšega podmorskega plinovoda na svetu, čigar dolžina bo dosegla 1900 km. Pričakuje se, da bi samo stroški gradnje stali 6,2 milijarde evrov, medtem ko naj bi študija izvedljivosti, ki jo v veliki meri financira Evropska unija, stala 70 milijonov evrov. Omenjena študija bi morala biti zaključena v dveh letih in če bi se potem začela gradnja plinovoda, bi predvidoma trajala 6-7 let.

Če pogledamo vse te »tehnične« težave, ni presenetljivo, da nekateri strokovnjaki menijo, da bi bilo za zdaj veliko ceneje zgraditi terminal za utekočinjanje nekje na najbližjem zemljišču in nato ta plin v Evropo s tankerji prevažati v utekočinjenem stanju.

ŠIRŠA SLIKA

Čeprav je Turčija projektu neposredno nasprotovala ter ZDA in Nemčija nista pokazali večjega navdušenja, pa to ne pomeni, da na Bližnjem vzhodu ni več zagovornikov. Lep primer so Združeni arabski emirati in Saudova Arabija, ki so v zadnjem času nenadoma pozabili na »večno« sovražnost z Izraelom. Razlogi so seveda ekonomski, čeprav starega reka »sovražnik mojega sovražnika je moj prijatelj« ne gre prezreti. To se seveda nanaša na Iran, glavnega bližnjevzhodnega sovražnika in finančnega podpornika vseh možnih groženj Izraelu ter hkrati sovražnika oblasti tako v ZAE kot v Saudovi Arabiji.

Obe državi sta zaskrbljeni zaradi morebitnih težav z izvozom svoje nafte in plina skozi Perzijski zaliv, ker bi ga Iran zelo lahko ogrozil in celo popolnoma onemogočil. Zato iščejo alternative za izvoz svojih ključnih proizvodov. Ena od rešitev bi lahko bil projekt, ki bi ga še pred nekaj meseci imenovali utopičen: združitev savdskega in izraelskega naftovodnega sistema. Navsezadnje že dolgo obstaja naftovod od Eliata, izraelskega pristanišča in letovišča v Akapskem zalivu, do Aškelona na izraelski obali sredozemskega morja. Gre

OSNOVNI PODATKI O PLINOVODU EASTMED

- dolžina: 1900 km
- zmogljivost: 10 milijard m³ na leto
- pričakovani stroški gradnje: 6,2 milijarde evrov
- predvideno trajanje gradnje: 6-7 let

za naftovod EAPC, ki sta ga leta 1968 skupaj zgradila Izrael in Iran (seveda ne današnja Islamska republika, ampak takrat Iran pod vladavino šaha).

Če bi se na ta naftovod priključil savdski naftovodni sistem, bi lahko savdska nafta veliko lažje prišla na evropski trg. S tem bi se namreč izognili plovbi tankerjev skozi Hormuško ožino na izhodu iz Perzijskega zaliva in ožino Bab el Mandeb na vhodu v Rdeče morje. Ni nepomembno omeniti, da lahko Iran ogrozi plovbo po obeh ožinah: prvo neposredno (z lastno vojsko, mornarico in letalskimi silami) in drugo posredno (z jemskimi milicami, ki jih nadzira).

KDAJ PLINOVOD?

Zdaj je težko reči, kdaj in ali se bo ta ambiciozen projekt dobave plina iz vzhodnega Sredozemlja v Evropo sploh uresničil. Toda vsi podpisniki pobude EMGF od njega pričakujejo znatne koristi.

Tako bi Italija z njim pokrila svoje potrebe po plinu, ki naj bi bile v prihodnosti še večje, in če namerava Nemčija postati plinsko vozlišče za severno in srednjo Evropo, zakaj Italija tega ne bi storila za južno in jugovzhodno Evropo? Z izgradnjo še enega plinovoda bo Grčija postala še pomembnejša država za energetske tranzite za Evropo, delno pa bo diverzificirala svojo oskrbo in celo omogočila oskrbo Krete s plinom (preko nje naj bi plinovod prišel do celine). Egipt pričakuje, da bi se na ta plinovod v prihodnosti lahko povezala tudi njegova plinska polja, da bi lahko z njim del plina transportiral v Evropo, Ciper pa bi nenadoma postal pomemben izvoznik energentov. Koristi bo vsekakor imeli tudi Palestina (lačna ne le plina, ampak tudi osnovnih živil, a to je že druga zgodba) in Jordanija. Največ koristi bo seveda imel Izrael, ki bo še okrepil svojo gospodarsko in (geo)politično vlogo na Bližnjem vzhodu. Končno pa bodo koristi imele tudi evropske države, ker bodo dobile še en vir plina. ■

Vira:

- VDI Nachrichten Nr. 41/2020
- www.wikipedia.org